

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и прегплата шаљу се на уредиштво.

СРПСКО ПРАВОСЛАВНО ДЕВОЈАЧКО ВАСПИТАЛИШТЕ У БУДИМПЕШТИ.

II.

Сваком капу доле ко нам српску школу отвара!

Овим сам речима завршио први чланак са горњом темом. И зар имаде лепшег поклича за сваког онога, који знаде шта је школа, који појми и њену важност. А зар имаде и благодарнијег поклича за оне, који дижу српску школу, дигла им се душа у небо. Ја горњим покликом опет поздрављам Српкиње из Будимпеште и њихову лепу намеру, да оснују женско васпиталиште под горњим насловом.

Но питање је још: *кад* овако свесрдно да поздравимо горњи завод? Увек *онда*, кад овај завод *не би повукао* за собом зазорање других завода, као што то наговешћава „С. Сион“ у пропратници својој на горњи завод, доносећи и нацрт задруге, која би одржавала девојачко васпиталиште. Јер шта би то значило: у Пешти отварамо девојачко васпиталиште, а жртвујемо једну или две в. дев. школе, које су нам данас тек нужне! То би било, драстично да се изразим, с коња на магарца. И зар не? Једној потреби удовољавамо, за то две напуштамо! Камо среће, да поред в. дев.

школа у Н. Саду, Сомбору и Панчеву имадемо бар коју чисто српску у Хрватској и Славонији, за чим треба бар да тежимо, а не да и помислимо на укидање и једне од в. д. школа, које већ постоје, а које добро врше свој задатак, било би још боље, да им позвани више пажње обраћају. Ону: „смрт твоја — живот мој“ не треба свуда примењивати, а најмање где места није, а још мање нужде, јер, као што рекох, наше в. дев. школе одговарају својој сврси.

Верујући, да ће се горње девојачко васпиталиште подићи из посебних средстава, не на рачун икојег нам постојећег женског завода, прелазим на стављену тему у следећем:

§ 2. нацрта за горње васпиталиште говори о задаћи тога васпиталишта, те вели, да ће се тежити, да *иницијативе по потреби могу од своје поштене зараде и самостално живети*. То ме још више учвршћава, да оправдано себи замислићам, да то васпиталиште буде према реченом већ у чланку I. двојаког правца или са два одељења, како би једино могли одговорити сувременим потребама.

Јасније да речем, ја тај завод замишљавам себи овако. Читав завод да буде *интернати* са два одељења. У једном одељењу би биле Српкиње богатијих и виших сталежа, које траже само више образовање у знању језика и вештина стичући уједно врлине честитих и образованих српских жена. Подела разреда и научни план би био најзгоднији, кад би се копирао београдски завод за више образовање Српкиња, који стоји под покровитељством Њ. В. краљице Наталије. У овом заводу је, могу рећи из искуства, такви рад, да се према начину, дисциплини, градиву ван предмета, којима се негује народносна свест, може такмичити са најбољим заводима ове врсте у Аустро-Угарској.

Друго одељење је *алумнати* т. ј. потпун интернат, где би имале стан, јело и осталу обскуру све *друге* питомице, које би похађале разне школе и тиме се спремале за живот, у коме би могле самостално, о свом руву и круву живети.

Замислимо себи једну Српкињу, која је по способности и раду заслужила, да јој се помогне, да може свршити преднауче за универзу, па и саму универзу изабрав себи струку. Ето, кад би та Српкиња имала сигурно издржавање, не би било угодно ни за њу ни за родитеље, да узме стан гдегод у крају престолнице грдне, кроз коју би лутала дневно неколико пута. А још мање би мило било, кад би морала та Српкиња да провађа дане у каквој год кући, где нема ни реда, ни рада, ни оног фамилијарног живота, који је у образовању у опће од претежне важности. А шта да тек речемо за ону Српкињу, која нема довољно или никаквих средстава за издржавање, која би се као мушкобача морала потуцати од немила до недрага, ако би хтела да сврши жељене науке. Или узмимо Српкиње, које би слушале трговачку, радничку или иначе коју стручну школу, и овима би иста судба предстојала или би се морале оканути жељених наука, будућег сигурног хлеба свога.

Девојачко васпиталиште би са својим интернатом — алумнатом добро дошло и имућнијим, а нарочито сиромашнијим Српкињама. Ово би васпиталиште овако помогло и богатој и сиротој Српкињи, да

дође до жељена циља, да се изобрази, да буде способнија да врши своје дужности, које морају одговарати и духу времена и духу народном нам.

Другим речима, *ово васпиталиште за Српкиње девојке би требало да буде с једне стране за богате девојке пансионати, за сиромашније конвикти, и само тако би то васпиталиште одговорило нашим потребама.* Нашим потребама велим за то, што ми немамо толики број богатих Српкиња, да би могле издржавати посебан завод, а *имадемо сваки даном све већи број Српкиња, којима треба разног стручног образовања за самосталан живот и рад, но нема се срестава, те многе Српкиње пропаду.*

То девојачко васпиталиште треба да буде у овом жанру тим пре, што поред потребе таковог завода, и *јавности* је рецензирајући вест и доносећи нацрт *схватила овај завод као добротворни завод*, коме би била, дакле, задаћа, као што споменух у кратко: да спасава имућније Српкиње из туђих руку, а с друге стране, грдном делу ваљаних и сиротих Српкиња помоћи да дођу до било опће, било стручне наобразбе.

Имаде верзија, да би то био завод à la „Бечка женска гимназија“ или „Женски Лицеј“. На ово би у кратко додао, да би овакове планове требали оставити на страну, јер ми немамо за то поља, а далеко је од наших потреба.

Много се о томе говори: за што да ово васпиталиште буде у Будимпешти? Српско православно васпиталиште у Будимпешти, по мњењу оснивача, би добро дошло, да и с' те стране помогнемо, да оживи српски елеменат у овој престолници, где је Срба мало. Даље, ово је васпиталиште за образовање девојака, које се и ван васпиталишта у престолничким *средњим и вишим стручним школама уче*, онда је оправдано да то васпиталиште буде у Будимпешти, *јер је у њој само све средње и више стручно школство*, које би Српкиње могле слушати, и тако се образовањем користити.

Наглашујући још једном, да је потреба наша не само мали број богатијих Српкиња извлачити из страних пансионата, но великом броју даровитих Српкиња из сиро-

машних сталежа помоћи да и оне дођу до вишег образовања, а нарочито стручног те у томе духу тумачећи § 2. нацрта, предлажем поново:

Да ово васпитаљниште буде с једне стране

Пакрац, фебруара 1899.

за богате девојке панзионаш, а за сиромашне конвикш.

Завршујући ово неколико редака, кличем: Сваком капу доле, ко нам српску школу отвара!

Јов. Јанко Кнежевић.

ПРОЗА О МЈЕСЕЧИНИ.

(Потези пером.)

Пише: Ј. Беловић—Бернадзиновска.

Сви те славе, сви ти се диве, ој мјесечино!

Неки те љубе, а неки на те и мрзе.

Кажу, да штитиш и пазиш љубав!

Кажу, да надахњујеш пјеснике.

Кажу, да водиш дивне руке уметника.

Сви ти то кажу, али ништа ти не речеше.

Нијесу ти рекли, ој мјесечино, да си ти прави лијечник болу срца, нијесу ти рекли, да си ти најбољи лијек духу нашему. Да, ти, о слатка, о њежна мјесечино — ти си тако аристократска, тако отмена, теби се не миле бешћутници, себићњаци, јер си идејална, јер си блага, мила, слатка.

Ох! ја те волим, бајна мјесечино, када те посматрам, гдје ми налијеваш родни крај, гдје ми купаш сребром својим споменике људских великана, гдје ми сјајиш измед дрвећа завичајне шумице или гдје ми пливаш мед валовима ријеке миле домовине!

Ох, мјесечино, ја те волим!

Да, када те посматрам, на све заборавам,

што је око мене, моја ми бол одлане, ти си јој мелем.

Драга мјесечино, ти си тако тајанствена, па се и ја питам, зашто сам на свијету, зашто ми је срце тако пуно топлих жеља, жеља никада могућих — жеља тако слатких!...

Зашто је у мене тако јако и велико срце, а тако слабо тијело?

Зашто желим, зашто ћутим, зашто увиђам?

Зашто пак сретни часак тако брзо пролази?

О, мјесечино, слатка мјесечино, зашто ми не откриваш све те тајне?

Смијешиси се? Ах --- де — смијешиси се само — де окупај душу моју у сјају твоме, прекали је, залијевај је идејалима, де драга мјесечино! — —

Идејали нам требају у животу, у дому, у природи, у школи — највише у школи — о, де, драга мјесечино, разблажи нам душе наше, да љубимо свијет, да љубимо природу, али да више свега љубимо неумрле идејале — тај поуздани пут до свакога савршенства, до среће сваке!

БРАТСКА ПИСМА.

VII. РАД И ШТЕДЊА.

Дична Сракињо!

У задњем твоме писму молиш ме, да што напишем о раду и штедњи, и ја то драге воље почињем: Наш народ у данашњем времену и у данашњим околностима, оскудним и критичним приликама, више је наштедио, — ако шта има, него ли је стекао.

Велике трговине, индустрије, фабрикације и све што у ову струку спада, све је то у туђим рукама; Србин између тога што заради и стече то му је сво богатство и благо.

Питаћеш ме: За што Срби не пред-

дузимају велике трговине, зашто се не узимају боље за индустрију и друго?

— Е, дична сестро, то је за то, што је Српство раскомадано под разним државама, па нијесу у једној цјелини; то је за то, што су политичке прилике раздвојиле српски народ на разне партаје, па се многи, а особито неке народне вође, више заузимају ко ће да ведри и облачи у нашем искомаданом народу, него ли да у народу пораде око благостања трговине, индустрије и заната; те су тако странци све предузели у своје руке и конкуренцију...

Наш је народ свјестан, али треба да има и свјесне вође, који се не дају, ни у

чему завести с пута народног. Као што ти рекох наш народ умије доста добро да штеди; и ако шта има то је већим дјелом штедњом одржао и очувао. Наш народ и умије добро да ради, ако му се на пут не стаје.

Какве је невоље и патње претрпιο и непрестано трпи, заиста се доста добро држи; али није селе доста то, него треба свијем силама да настоји, да ради и да штеди.

Да штеди, е, да не би своје имање расипао на бескорисне и штетне ствари, да вазда рачуна какав ће му пошљедак бити; јер врло је лако изгубити и потрошити, али је тешко стећи и сачувати.

Док је хаљинка читава, не треба је крпити, а чим се почне дерати, ако је одмах не искршиш, за час ће се распасти у комаде, па од ње нећеш никакве користи имати.

У свачему треба се најрије размислити, па онда посао предузимати.

— „Три пут омјери, једном одрежи“, вели наш народ, а то значи: када си добро неки посао промозгала и увидјела да ће добро испасти, онда га почни и не бој се да ћеш погријешити.

Почетак је сваки тежак и он је темељ у свакоме раду, а човјеку никада више мисли се не разилазе, никада не осјећа тежега посла, него кад зажели какав рад отпочети. А то је природно.

Јер човјек желећи какав посао да отпочне, мисли му се укрштају: Хоћу, нећу; могу, не могу и многи у томе размисљају малакше, а особито, ако га храбар дух не ободри, на почетак.

Наши стари нијесу у лудо рекли: „Сваки је почешак тежак!“ Но, без те гобе нема никакве користи у коме било раду и предузећу.

Чврста воља и прегалаштво много нешта савлада.

Од почетка зависи напредак, срећа и добар свршетак; премда неразмисљен почетак учини више квара, него ли да дотично предузеће није никако ни почето.

Почетак је клица добра и зла, клица напретка и назатка, клица благостања и штете, знања и незнања. И, почетак од почетка разликује се у толико, у колико

га је ко боље замислио и почео, или у колико га је неразмисљено започео. Но ни најбољи почетак рада не може се увијек добро свршити; јер и ако је добро започет, опет даљим радом, или нерадом поклизне се са оног становишта, — како је почето, те се и најбоља клица угуши и пропадне.

Човјек у свему треба да је усталац, па ако га нешта и помете у раду, нека не клоне, него нека све даље и даље размисљено наставља, ма га и великијех жртава стало. Идући тако размисљено у напријед, прелазећи преко сваке препоне, која га може у животу задесити.

Како ли се човјек задовољава, селе драга, кад је отпочео неки свој рад и посао, па кад му је тај рад добро смишљен, а још га никаква сметња не зауставља, нити му квари реда. О, како ли се онда човјек заноси!

Све више и више настојава, да му дотични рад добро испадне и да се сретно сврши, па чисто не жали труда ни умора, кад је постигао, што је започео.

Још више мора устаоца да боли у срцу кад му се смета, да неки рад започне, предузме. Особито ако је нестрпељив, те пренагли, може лако да штети и своме здрављу и своме напретку. С тога треба хладно пресуђивати сваки рад и сваки посао, да би га могао свјесније извршити.

„Врело се гвожђе кује!“ То не значи, да треба сваки рад одмах почети и извршити, ма се и на штету свршио. Јок, тако није. Него то значи: Ако видиш да ће посао добро се свршити, одмах га предузимај, или ако дотични посао не почнеш одмах, када ти је згода испала, онда ти је сваки кашњи посао — да би исту ствар дјелу извео — бескористан. У свачему има изузетака, па може бити и у овоме.

Ни најбоље смишљен рад не може се одмах почети, ако се човјек не окрене десно и лијево, па не види, има ли какве пометње, било споља или изнутра, да би свој посао отпочео. Ако се увјери да га неће ништа помести, нека отпочиње, радња ће му сретно испасти; ако ли пак увиди, да ће бити његову раду пометања, у коме било погледу и од кога му недраго, треба онда да измисли и предузме начин, како

би сваку пометњу уклонио са свога смишљеног посла, — иначе ни најбоље смишљен посао неће од користи бити.

У многог је селе мана та, што свако себе више цијени него другога, што свако своју памет боље слуша него туђу. А тако увијек није добро! Многи неће да запита један другог када какав рад жели почети, да ли га је добро смислио, и да ли ће га моћи извести; него многи мисли, да је најбоље ако сам собом почне. И, заиста многи сматра за понижење, ако бољег од себе упита за какав било савјет!

То не ваља и од тог никакву корист немамо, него једино штету. Када би све могао човјек сáм, не би требало другијех људи, не би нам требало ништа започињати.

Бог Свемилостиви и Свемогући Он је свему почетак, Он је све лијепо удесио и поставио вјечни закон: да човјек без човјека не може постојати; и онда је природно да није никаква срамота, ни понижење питати бољег од себе; јер: „Питан пута не залази!“.

Коњиц, (Херцеговина)
1899.

Радам се тече, а штедњом се чува, а ти знадеш селе мила, од какве је користи рад и штедња за појединца, а од какве ли је користи за читав народ.

Нашем народу треба доказати и он ће напријед корачати. . .

Ето, дична Српкињо, нешто ти написах о раду и штедњи, али то није све; о томе би се могло много и много писати, али ја ти ово писмо завршујем, јер сам увјерен да си и на толико задовољна.

Сада смисли и размисли, па се у нашем народу покажи — као што и јеси — свјесна своје дужности. Покажи се, да ти је рад мио и да умијеш разумно штедити, тијем ћеш учинити велику корист себи и народу; јер: „*Ријечи уче, примјери навлаче!*“

Желећи ти сваки успјех у твоме светоме раду, молим Бога, да те сачува од сваке напасти; да ти даде среће, а највише Божјега мира и благослова, те да можеш извршити тачно дужност праве и узорите сестре Српкиње.

Братски те љуби!

Брат Србин:
Родољуб.

ИЗ МЕДЕНИХ ДАНА.

Илија Белеслијин.

I.

Давно је то било, пет месеци има...
На земљи је хтела настанути зима.
А у срцу моме пролеће се јави:
Замириса дивно — рај се створи прави.

Забрујаше прса: појала ми душа
Божанствене песме. А срце је слуша,
Заигра ко лане поврх траве младе
Кад се мајско сунце кроз грање прокраде.

Сећаш ли се душо? То је онда било,
Кад ми ј' очајање већ живот попило;
Кад сам као болник милио по свету,
Који знаде да му самрт гази пету.

Без вере и наде лутао сам тако...
У души ми пустош, а у срцу пак'о.
Имево сам већ и своју машту стару:
Да принесем жртву на правде олтару;

Да положим душу за гоњене овце;
Да гоним из храма бездушне трговце...

И био сам ниско, страшно ниско пао,
Кад ми на ум дође, дух ми врисне јао!

Јечало је болно оголено грање.
Притисло ми душу онђе умирање...
Тада познах тебе, мој анђеле лепи,
У срцу ми нешто пријатно застрени.

Невина ти душа кроз окице сину:
То поврати живот заблуделом сину.
Ко пролетње сунце кад меко заруди,
Те умрли живот из сна мртвог буди.

Из детињских груди, из светог олтара
Задахла си вером одметника стара.
И ја сво снова долазим у врење:
За род готов мрети и за уверење.

Ти, невино дете, ти, анђеле свети!
За те волим живот' и за тебе мрети.
Ах, смеши се, душо, и грли ме тако,
Ја те обожавам и љубим те јако.

ПОМЕНУ ЈЕЛИСАВЕТЕ ПЕТРОВНЕ КАРЦЕВЕ.

У Русији је нестало једне од најзнаменитијих женскиња, које име потпуно достојно треба да остане у успомени потомства напоредо са именима руском срцу драгијих дјелатеља — великана. 24. октобра, у један час по подне, преминула је, после тешке болести старија сестра општине св. Георгија Јелисавета Петровна Карцева. — Ова идеална сестра милосрдија, ова скромна, али моћна пијонерка великога рада пружања помоћи страдајућему човјечанству у нашој отачбини. Она је умрла на једном положају, 75 година имајући од рођења свог, гдје је до посљедњег тренутка стајала на челу установе, коју је она створила, у коју је она сву своју душу положила и којој је посветила све своје снаге.

Слично многијема особама, које се ванредно истичу, Јелисавету Петровну породила је и истакла у напријед тешка година народне невоље. Страшан утисак при погледу на гомиле невино страдајућих људи у вријеме рата, у којој је пробудио до дивљења велик полет моралнијех сила и једанпут за свагда одреди циљ и правац цијелог осталог њезиног живота.

Поријеклом будући од познатог рода дворјана (племића) Новгородске губерније Јел. П. до незаборавиме за Русију 1855. године живила је у кругу сродника, у пристојном задовољству и њези. Али ево разгрме се над нашом отачбином удар грома, и са далекијех поља Крима почеше се доносити вапаји о неописивијем ужасима које су подносили болесни и рањени браниоци Севастопољскијех тврђава.

Проговори срце у огорченијем и изненађенијем Рускијем људима, огласи се високи хуманитарни позив, који бјеше упућен на руске женскиње од имена Велике Кљегиње Јелене Павловне, узвиси се авторитетни глас Ник. Ив. Пирогова! Јелисавета Петровна, у то доба још сасвијем неискусна млада женскз одједанпут је схватила својим осјетљивим срцем и проницавим умом, да је њој мјесто онамо, гдје у самој ствари догађају се сви ти ужаси, гдје јунаци, браниоци отачаства, стрпељиво и без ријечи на устима страдају и умиру не само од својијех рођенијех непоредака, од неуређености и злоупотреба у болничком и интендатском послу.

Претријев у кући читаву драму приликом свог одласка, Јел. П. ита у Севастопољ, гдје, на срећу, долази под руковођење таквога учи-

теља, каквим бјеше знаменити хирург и грађански дјелатељ Н. И. Пирогов. Пирогов је одма измјерио и оцијенио, какве драгоцене особине задржи у себи Јел. П.; као сарадница у борби, коју он бјеше почео са старијема бирокрацкијема поредцима, те владаху тада у војничкошпитаљском свијету — с његовијем необазривијем запостављањем интереса болесних и рањенијех, ради личних својих некористољубивих циљева. Он именује Јел. П. за старију сестру и њој одређује да она надзирава како ће се болесници његовати и издржавати. У сред највредлије и најразличитије радње у болници овај знаменити администратор находио је времена, да сваки дан посвети читаве часове на упознавање и поучавање старије сестре како је сложна и тешка макина болничке управе, каквијех се у њој дешава хотимичких грјешака и нехотичних недостатака. Ученица је испала, што се тиче љубави према овом послу и енергије њезине за тај рад, подпуно достојна свога учитеља. Болесници и рањеници дахнуше слободно, а представници и браниоци старијех поредака најожесточије устадоше против новајлија. Ово је била, на један начин, ако и скривена, замаскирана, но ипак жестока и без поштеде борба, која је имала дубоки грађански смисао.

У овој борби Јел. П. усвојила је тако рећи своје крштење, као сестра милосрдија; ту је она очеличила свој дух и научила се како ће међу много сложенијема овог живота односима находити пут прави. Чинило се, шта је могла учинити једна слаба и безправна женска у таквоме послу, са којим бјеху у стању борити се ни строги закон, ни страх од људи и суда Божјега! Нијесу узалуд многи онда предсказивали подпуно фјаско и самој помисли да би се женске могле допустити на позорници гдје се рат води, а неки су шта више зло радо прорицали ништа мање него саму једину срамоту и поругу за оне женске, које би се одазвале на позив.

Факти су, у осталом доказали сасвим противположну посљедицу. Читаво се чудо збило: скромне, али само пожртвовне и јунакиње руске женскиње, са Јел. П. на челу, с чашћу извојевале су себи мјесто међу славнијема витешкијема браниоцима Севастопољскијех развалина, најјејачије доказавши, да оданост према не себичној и не користољубивој идеји и снага љубави према човјечанству устали су да одоле све могуће препоне.

Русија, а за њом васколик културни свијет онда су појмили, какву неоцјењиву корист може донијети дјелатност сестре милосрдија на ратном пољу, гдје напоредо са јунаштвом — толико много услова постоји, да би се приказати могли најнизочији инстинкти људи. Колико дакле опширан хоризонт отвара се тамо дјелу и раду чисто хришћанске љубави и милосрдија.

Опште народно признање ове истине, која нам је сад толико јасна, било је, као што је познато прво, које је много обећавало, зрно, из којег се у брзо развио прекрасан плод — идеја о међународном друштву под егидом Црвенога Крета ради давања помоћи болестнијема и рањенијема војницима.

Кримски се рат свршио, и заједно с тиме sazрела је мисао о неопходностима да се у мирно доба припремају свјесне и одане дјелу сестре милосрдија.

Јел. П. у тој цијељи била је одређена за старију сестру Крстовоздвининске општине и са природном њој ватреношћу сва се је предала постигнућу поменуте задаће. Рад тече са успјехом; саставља се кадар сестара, које су готове и способне да у свако доба служе на позиву како да се олакша страдајућима њихов тенки уде.

У 1867. год. ми смо виђели Јел. П. у Москви, гдје она, руковођена истом мишљу, прима учешће у организацији тако назване Ленешкинске лијечебнице, која се је имала издржавати на средству Мосоловијех. Ту је она радила до 1870. године, на крају које поново се враћа у С. Пе-

троград. У овој години по препоруци С. П. Боткина, Јел. П. била је понуђена да организује нову општину сестара милосрдија, а на име Георгијевску, која је поникла под покровитељством Њезиног Императорског Величанства Государиње Марије Теодоровне, у то доба Насљеднице Цесаревине, трудом и иницијативом Њ. И. В. Принцесе Е. М. Олдембуршке и покојне грофице Ч. Н. Гејден.

На овом мјесту, благодарећи врло повољнијем спољашњијем условима, могао се, на покон, проказати организаторски таленат Јел. П. у свему својему сјају.

Одлично образована, чиста срцем, правична и искрена, а необично проницава и осјетљива за све, што је добро и лијепо, Јел. П. обдарена од природе за чудо јаснијем умом и прекомјерно тврдим и снажним карактером, умјела је улити у повјерени њој завод огроман материјал за животнијех сила. У наоколо ње брзо се пригуња цијела плејада чуднијех трудбеница, неограничено оданијех чистој идеји минердија; болница и лијечебница за амбулантне у општини добијају, у својству дјелитељних сарадника, најбоље медицинске снаге онога доба, са многобројнијема њиховијема ученицима и сљедбеницима; патећи сиромашни народ цијенећи умјетни лијечничку помоћ и наводећи њежну срдачну његу сестре, у огромном броју почимље да се стијече к здању општине; једном ријечи установљује се лијепо име овом заводу, као примјерноме у реду свему сличнијех.

(Свршиће се).

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња одржала је своју редовну главну скупштину 17. (29.) јануара о. г. од 3—5 сати после подне у дворани срп. више девој. школе, а под председништвом своје начеонице гђе *Јулке Радовановићке*. Присутно је било 31 чланица, међу тима и чланица г-ђа *Савка Субошићка*, која привремено станује у Београду. На тој скупштини била је као гошћа и г-ђа *Милица Николајевићка*, начеоница румске добротворне задруге Српкиња.

Пошто се учинио помен упокојеној *краљици Јелисавети* и покојницама члани-

цама: *Ирми Адамовићки*, *Марији Димитријевићки*, *Милицы Груншовой*, *Јеласавети Натишевићки* и *Марши А. Ђурићки*, којима је скупштина устајањем одала пошту и завела у записник своју тугу изразом: бог да им душу прости! прешло се на дневни ред.

На првом месту читао се извештај одбора о његову раду за прошлу 1898. год., у коме се потанко и опширно приказао сав онај рад, који је у току ове године изнашан у овом листу. Напомињемо пак овде само толико, да је у том извештају поменуто и то, да се уписало нових 20 чланица и да је с тим, покрај свег тога, што је умрло 5, и што се брисало 3, ипак

повећан број чланица са 12, те је тако било на крају године: 3 почасне чланице, 158 редов. и 2 потпомажуће, свега: 163. — Стање се друштвено поболшало са 160 ф., те је на крају 1898. г. било које у улозима, које у готовом новцу 6533 ф. 53 н. а. вр. и кућа на спрату у вредности од 14.000 ф. те је тако капитал друштвени износио 20.533 ф. 53 н. а. вр. Одбор је у току 1898. г. имао својих 14 седница и посвршавао у њима 77 предмета.

Читао се затим извештај прегледачког одбора, који исказује, да су књиге и рачуни у двапут преко године прегледани и сравњени и да је све у свом реду, те је по предлогу тог одбора разрешила скупштина благајницу гђу *Соф. Јефшићку* од рачуна за 1898. г. и издала јој признање за њено савесно и тачно руковање задружном благајницом.

На трећем месту прочитан је и примљен предлог прорачуна одборског за идућу 1899. г. По том предлогу биће примање у текућој години 2700 ф., а толико и издавање; али се у ово урачунало и 450 ф., као $\frac{1}{3}$ чистог прихода, које ће се у смислу друштвених правила имати да капитализира.

Најважнији предмет био је на овој скупштини онај о склапању савеза свију оостраних добротворних задруга Српкиња, који је покренула загребачка задруга и ради чега је била овде и конференција наших женских задруга 2. децем. 1898. г.

Као што је познато на истој конференцији суделовала је и наша задруга изасланицама својим али с резервом, јер одушевљење за ту идеју није ухватило корена међу нашим чланицама, а особито међу часницама, те је једва с једним гласом већине продрљо тај предлог у последњој одборској седници, који је спремао предлоге за ову главну скупштину.

Кад је тајник образложио ствар и изнео на претрес оба предлога у тој ствари, што је конференција добротворних задруга упутила овоме на мњење, споменуо је, да је одбор прихватио савез већином од једног гласа у смислу резолуција А. Варађанина, те је препоручио то и скупштини.

Овај је предлог потпомогла госпођа *Савка Суботићка* овим говором:

Драге госпође!

Наша пословица вели: „У сноцу је јачи прут“ и заиста је тако. Што често не може чинска снага појединаца постићи, могу обични људи удруженом снагом и сложним радом. С тога су људи од вајкада и кроз све векове удружења склапали, кад је нужда и потреба удружење изазвала.

Систематична организација разних друштава и задруга, као што их сад на све стране има, снадају у модерне установе, те установе постоје строго узето тек од друге половине нашег столећа и ова удружења је нужда и потреба изазвала, услед конкуренције, која је кроз све слојеве друштвених одношаја продрла, ширењем и напредовањем културе.

Кад узмемо да се баш код напредних народа, разна друштва установљавају, која се све више и више шире, јер им та солидарност као бедем служи против навале туђе конкуренције у сваком смислу. Кад ово у обзир узмемо морамо се озбиљно запитати: може и сме ли српска интелигенција на те установе равнодушно гледати и допустити да нам туђа конкуренција из снопа наших животних интереса сваки даном по један прут вади и крха, те нам тако нашу народну снагу слаби на свима странама умног и материјалног развитка? Можда ће, драге госпође, која од Вас помислити, а шта могу наше задруге против те навале чинити? На то су наши мужеви позвани, јер они су дужни да наша народна права и интересе бране а не ми жене — *cherchez la femme* вели Француз, а тиме хоће да каже, да је жена судбина човекова и онај невидими фактор, који је у свакоме заплету важна чињеница, водио тај заплет на добро или зло. Жене имају у рукама конце који везују породицу са друштвом, те главне стубове народног бића. Жене завезују и дреше чворове, а мушки их само секу, јер немају за тај посао ни дара ни стрпљења. Велики државник и познавалац људске природе Перикле, означаио је уплив жене и породице, кад је у шали рекао да његов мали син влада Грчком. На питање како је то могуће? Одговорио је: „Мој син влада са његовом матером, а његова мати опет са мном и на тај начин мој син влада Грчком“. Кад Перикле тако каже, за којег повесница вели, да је његово време бајно пролеће у културном животу човечанства, а шта је онда са другим мужевима? Мало је мужева, који се

могу од уплива своје жене, матере и своје деце без обзира отргнути, јер је сваки мање-више том упливу подложен, која је природна последица тесне породичне свезе онде, где није само дужност и навика, него и љубав и поштовање што ту свезу држе.

Силни Римљани, тек су онда пропали, кад су им жене престале духом Корнелије дисати, кад Римљанке престадоше своје мужеве и синове одушевљавати на јуначка и племенита дела.

Народ, који изгуби своје идеале и малакше у моралној борби, тај народ нема будућности, па макар он како богат био. Зар нису Римљани благо целог света покупили? Но баш то благо им је пропаст донело, јер су усјед тога врлине напустили и само се материјалном уживању одали.

Та иста судба је и Шпањолце постигла, кад су оно силно благо у Америци задобили. Као што је благостање јака, тако је велико богатство и сиротиња слаба подлога за морал и идеале. Код једних због обести а код других због нужде. И српски народ је цветао, док су му кћери Јевросиме рађале, која је свога сина Краљевића Марка световала, да му је боље изгубити главу, него на неправди задобити царство. Силни Марко, тај велики јунак, који се само Бога бојао, слушао је своју мајку, као послушно дете.

Овим је наш народ као и Перикле показао, колики је уплив матере и породице на приватан и јаван живот.

По томе су, драге госпође, не само наши мужеве дужни, да наша права и интересе бране, него и ми жене, јер: само слога Србина спасава.

Удружимо дакле нашу снагу и порадимо сложено, да се економно и идеално подигнемо, пођимо тим путем који лепшој будућности води, јер куд српска интелигенција нагне, тамо ће и народ. Само тако можемо бедем створити, који ће нас одбранили од сваке навале и туђе конкуренције. Ујединимо се дакле, са нашим сестрама и њиховим задругама, јер у целом смо, само цели сви.

Свака задруга, као такова, представља само једну јединицу, а кад би се спојиле, изнеле би суму од 30 и више задруга, дакле капитал од велике вредности. Добротворна задруга Срикиња Новосаткиња стајала је увек на висини своје задаће и леноме гласу, те је стога другима на углед служила.

Јао ће ми бити, ако у тај леп глас несугласица уђе, а зацело ће ући, ако ова славна скупштина не прими сестрински позив, да се са њиховим задругама уједини и заједница склони.

Баш кад би од те заједнице и материјалне штете имали, не долази ова у обзир према великој етичној и моралној добити, коју би нам ова заједница донела и народне идеале подигла.

Али од куд штете?

Зар нису све наше добротворне задруге хумане установе, и није ли онда, свеједно дала десна или лева рука? Само сујета каже: „То сам ја дала“ и диже се на прете.

Добročинство је богиња, која се са неба спушта.

Свако расуло пропасти води и злораду противника, који из туђе неслоге корист црпе.

Из наведених разлога примам предлог господин тајника и препоручујем га овој славној скупштини, јер у споју је јачи прут.

А сад, драге госпође, Бог а душа Вам!

Па и овај диван говор није могао убедити већину наших чланица, да је савез потребан, и оне су при поименичном гласању са 16 против 10 гласова решиле, да не желе ступити у савез овоостраних задруга наших ни по једном ни по другом предлогу.

После овог предлога прешло се на избор часника и одборника и буду акламацијом изабрани и за ову 1899. годину за начеоницу: гђа *Јулка Радовановићка*, за подначеоницу: гђа *Катица ил. Новићка*, за благајкињу: гђа *Софија Јевшићка*, за прегледачице: гђе *Љубица Моловићка*, *Јеллисавета Марковићка* и *Марина Завишићка*. За половину одборница на идуће две године поново: *Марија Плавшићка*, *Јулка Гришћка*, *Ангелина Ђ. Поповића*, *Љубица Јерковићка*, а као нове: *Катица Кавићка* и *Душица уд. Радуловићка*. На место упокојене Ирме Адамовићке, која је имала да служи још годину дана изабрана је: *Ирина Барако*.

За оверовљење скупштинског записника умољене су: гђица *Јелка Лујановићка* и гђе *Даница Илијћка* и *Софија Ђорђевићка*.

Скупштина је закључена у 5 сати после подне и поред све бујности, што је владала при претресу оног важног питања о савезу и нешто мало несугласица при избору одборница, ипак се разишле чланице у најбољем расположењу и пријатељском одношају.

Карловци.

Добротворна задруга Српкиња Карловкиња одржала је 17. (29.) јануара о. г. своју главну скупштину, у којој је управа известила скупштину, да је задруга у години 1898. издала на добротворне сврхе у смислу правила задружних 465·35 фор. а. вр., а да је 31. децембра 1898. стање друштвено у уложним књигама и готовом новцу износило 936·65 фор. авр. Уједно је изабран нов управни одбор и то: за начеоницу гђа Милева удова Гојковић за подначеоницу гђа Ангелина Станковић, за благајкињу гђа Катица Меанџић, за перовођу г. проф. Светислав Коларовић; за чланице одбора изабране су гђе: Драгиња Ђукић, Савета Веселиновић, Лепосава Деспотовић, Марија Јовановић, Милица Јовановић, Исидора Клисарић, Катица Красојевић, Марија Малушевић, Ангелина Пауковић и Јелисавета Сланкаменац. У одбор за прегледање рачуна изабране су госпође: Александра Димић, Ружица Вујић и Марија Михајловић. На скупштини је расправљано и питање о савезу свију добротворних задруга Српкиња; скупштина ова је у начелу изразила се за савез, а по предлогу загребачке добротворне женске садруге са евентуалним изменама. — Добротворна задруга Српкиња Карловкиња приређује на св. Три Јерарха, 30. јан. (11. фебр.) о. г. забавно вече са игранком у просторијама „Српске Читалице“ а у корист своје благајне. Улазнице од особе 50 новч., од породице 1 фор. Почетак у 7½ часова у вече.

Загреб.

У уторак, 19. (31.) јануара о. г. одржана је редовна главна скупштина „загребачке добротворне задруге Српкиња“ на којој је присуствовало 28 редовних чланица. У место председнице пресв. гђе *Катинке баронице Живковић*, која није доћи могла, председавала је гђа *Катица уд. П. Јовановића* потпредседница. Пошто је поздравила присутне отворивши седницу, *тајник* је прочитао извештај, који је скупштина на знање узела. Гђа *Јелена Ђ. Поповић* известила је о друштвеним рачунима и благајни из којих се видело, да је задруга имала у 1898 год. прихода 3439 фор. 51

новч. од којих су 2150 фор. приноси за женски панзијонат; издавања било је 918 фор. 64 новч., а сувишак био је 370 фор. 87 новч. од којих је на предлог управног одбора скупштина дозволила, да се 200 фор. дода главници, која до данас са овим износи 1500 фор. Задруга је имала 19 оснивача, 115 редовних чланица, 47 потпомажућих чланица, 43 потпомажућа члана, свега 224 члана. Гђа *Ана Петровић* у име ревизионог одбора јавила је скупштини, да су рачуни прегледани и за добро пронађени, на што је скупштина дала управном одбору апсолуторију. Скупштина је извештена о предлогу управног одбора за склапање савеза свију добротворних задруга, те је претресла и нацрт штатута и резолуције конференције добротворних задруга држане у Н. Саду и примљен је предлог нацрта загребачког са свима против једног гласа. Гђа председавајућа захвалила се у име целокупног управног и ревизионог одбора на поверењу и позвала је скупштину, да у смислу правила обнови избор. Но на предлог гђе *Е. Велисављевић* скупштина једногласно дала је поверење старим одборима уважавајући њихов труд и настојање око напретка ове задруге. Према томе председница је пресв. гђа Катинка бароница Живковић-Фрушкогорска, потпредседница је гђа Катица уд. П. Јовановића, благајкиња је гђа Јелена Ђ. Поповић, тајник М. Грујић, а у одбору су гђа Јелена Јовановић, гђа Паулина Матијевић, гђа Марија Миланковић, гђа Јулијана Михајловић, гђа Јелена Пањковић, гђа Милица Поповић, гђа Марија Руварац, гђа Драгиња Савић, гђа Јелена Ђук. У ревизионом одбору су гђа Ана Петровић, гђа Паулина Торбина и г. Петар Николић. На предлог гђе председавајуће сетила се скупштина својих покојних чланова, те им устајањем одала достојну почаст. Пошто се нико није јавно за говор, нити је ко изнео нов предлог, скупштина је на предлог гђе председавајуће изабрала за оверовљење скупштинског записника гђе Аделу Бреберина, Милеву Дучић и Милку Иванчевић. После овога гђа председавајућа захваливши се свима присутнима на доброј вољи и поверењу закључила је ову скупштинску седницу.

Д О П И С И.

Бела Црква, новембра 1898. г. — Наша добротворна задруга Српкиња приредила је 14. (26.) новембра о. г. вечерњу забаву са игранком, а чист приход те забаве намењен је фонду задружном. — Програм је био одабран и овог садржаја: 1. „Српска увертира“ од Чижека, свира војничка гласба 101. пешачке пуковније овде. — 2. „Ој облаци“ од Мите Топаловића, пева соколовачко српско певачко друштво. 3. а) *Monuette de la cour*“, играју гђе Клотилда Кремлингова, Тибор Ботлик, Илонка Рет и Александар Пеша; б) „*Dans des Bébés & Follets*“, играју гђе Терезија Брунхуберова, Јозефина Кремлингова, Марушка Колек, Леона Панајот и Марушка Жути. 4. Увертира к опери „Берберин од Севила“, свирају четвороручно на гласовиру високоблагородна гђца Амалија Пуч *de Nerabrück* и Валерија Позорски. — 5. „Подла Славјански“ пева соколовачко срп. пев. друштво. — 6. „Prio“ од Менделсона, свирају на гласовиру, виолини и челу г. г.: Ј. Хорват, С. Мунђан и К. Мајер. — 7. „Потпури“ певачки марш од Волфа, свира војничка гласба 101. — 8. „Фантазија о руским песмама“, пева соколовачко срп. пев. друштво. — 9. Позоришни комад „Еманципована“ у једном чину од Данице Бандићке рођене Телечки, а суделовале су ове особе: г. г. Тома Лукић, др. Сава Банић, Миша Крестић, гђца Јулка Цикува, Милица Ристићева, Милка Крестићева и г. Милош Петков.

Наша добротворна задруга Српкиња као што се види после дуге почивке — опет се јавља срп. читалачком свету, да је још жива, да је вољна и орна са осталим задругама те врсте да се креће и према околностима својима, да милом српском народу и она користи. — Али, с болом у души мора се признати, да при сваком покрету и подuzeћу, ако је вољна буди шта да оствари, она мора тако рећи, из петиних жила да се упне, да многе недаће и невоље савлада; — а зашто? — зато, што је број овдашњих Срба мали и незнатан, а што је још главније: што је, на жалост нашу, са изузетком неколико породица, — овдашње српско расположење према овој задрузи — да се баш не рекне непријатељско, — али свакако признати се мора, да је хладно и немарно према овој задрузи, која је себи у задатак ставила да врши добротворна дела хришћанска, а извор је за то „слаб и усахњив, јер се ничије срце није загрејало лучом хуманитарних осећаја;

те бар когод да је принео задрузи на олтар — знатнији принос, као што се то види мање-више код сваке друге задруге.

Око остварења ове забаве уложиле су много труда чланице одбора, а поглавито гђа начеоница Олга плем. Пеша од Малог Жама, са својим опште уваженим супругом, г. Николом пл. Пешом, судским саветником, они су највише допринели, те је овдашње ц. и кр. пуковнијско заповедништво бр. 101., — дозволило, да војничка гласба бесплатно суделује. — Њима за љубав је и њено високоблагородије гђца Амалија Пучова са гђцом Валериом Позорски онако дивно на гласовиру присутну одабрану публику, својом свирком заносила. — Њима за љубав су г. г. Ј. Хорват, Ст. Мунђан и Карл Мајер б. пијесу овог програма — тако рећи заносљиво лепо и тачно одсвирали. — Њима за љубав су и дечица оне игре *Menuette* и *Dans des Bébés* до удивљења одиграла; и најпосле: њима за љубав су госпођице и господа у позоришном комаду — као дилетанти — онако чаробно своје улоге одиграли, — а тек соколовачко срп. певачко друштво, састављено из самих простих ратара и срп. ратарских девојака на челу са својим преч. г. парохом Проклом Милошевићем као хороваћом и г. учитељем Душаном Тукулијом, — са својом лепом српском ношњом и дивним срп. мелодијама и сасвим ехаст — но изведеним модулацијама очараше и освојише све присутне, те одушевљењу и тапшању не беше краја, тако, да сваку пијесу мораше 2 и 3 пут понављати.

Ово чисто ратарско срп. певачко друштво може се заиста мерити ма са којим од наших српских друштава; оно је осветлало себи и српском имену образ и понос, и уверило и најзагорелије противнике, да Србин и Српкиња ратари, — и ако не школовани, могу и смеју да се такмиче са ма којим цивилизованим — друштвима, а то како њима на част толико исто читавом Српству на дику и понос служити може.

Ова је забава донела 76 фор. чисте хасне горњој задрузи. — Нека је и на овом месту како слав. ц. и кр. пуковнијском заповедништву бр. 101. тако исто и соколовачком пев. друштву и свој осталој господи и госпођицама, који припомога остварењу и изведењу програма, као и васколикој најодабранијој публици те забаве, овим најтоплија благодарност изречена.

У име горње задруге: **Милош Крстић.**

Ново Село (Реваујфалу). О св. Јовану опазисмо наше три Сркиње: *Даницу удову Алексић рођ. Јовановић Софију Бранковићку и Марију Ашанацковићку*, где иду од куће до куће. Мишљасмо, купе опет какву милостињу, па се стасмо запиткивати, шта је и за кога је. И разабрасмо, да не купе милостињу, него потписе својих сестара за пристанак, да се и овде оснује добротворна задруга Сркиња. Та вест је јако обрадовала наше место и сви стасмо у редове тих племенитих душа, да их потпомогнемо у њиховом човекољубивом подухећу.

Набависмо правила панчевачке добротворне задруге Сркиња и удесисмо их за наше прилике.

У недељу, 17. (29.) јануара о. г. искушисмо се на састанак, који је био врло лепо посећен, јер се ту беше икупило све, што је боље и одличније у нашем месту од Сркиња, те примише правила панчевачке задруге са малим изменама и изабраше привремену управу, која ће та правила спровести надлежним властима одобрења ради.

За приврем. председницу изабрасмо гђу *Александру Никшић*, за подпредседницу: *Софију Рошкулец*, а за перовођу г. *Душана Пешровића*.

Нека Бог благослови рад наших личних Сркиња!

Даница.

У НОЋИ.

Бледи призрак месеца се вије,
Горе, равни, доље сумрак крије,
Потока се хладни жубор љеска,
Сјајем кресе светила небеска.

Са планина благ се мирис шири,
Са голетна виса зефир пири.
Све чаробни санак већем хвата,
Црним велом ноћ земљу замата.

Све је тихо у божанском миру,
Звезде с' губе као да умиру.
Слашћу рајска снова људи с' крепе
— Моја сласт је сан слободе свете. —

Мис'о моја само њојзи креће
Санак труда благог на ме неће.
Румен зоре дан већ јавља реко'би
— Мисо српској сам' слободи лебди. —

Душан Катић Војвођанин.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Женски манастир. Садашњи митрополит Србије, г. Инокентије намерава, да преобрати манастир Манастију у женски манастир. Игуманија би била једна висока госпођа Русиња, која би из љубави према српском народу дошла у Србију, да овај манастир уздигне до достојне висине. Ово би био онда први женски манастир у Српству.

— За глухо-нему децу у Србији основан је пре две године завод у Београду од хуманог друштва „Краљ Дечански“. За тај завод подиже се зграда на врачарској пољани и за ту зграду ударен је темељ 2. августа 1898. на рођен дан краља Александра, који је том хуманом друштву врховни заштитник и у славу свога врховног заштитника зваће се та зграда *Александрово*. — Народна скупштина, што се скорим развила у Нишу, донела је закључак, да се подигне и друга мушка *учишлјеска школа у Јагодини*. Она у Алексинцу остаје и даље, те ће тако бити две мушке учитељске школе и једна женска у Бео-

граду. Укинута су пак друга и трећа гимназија у Београду, гимназија у Крушевцу, Неготину, В. Градишту, Јагодини, Књажевцу, Лесковцу, Параћину и Смедереву и реалка у Ужици. Све дене су на 6 разреда гимназије у Пожаревцу, Шапцу, Враћи и Чачку, а на четир гимназије у Ваљеву и Пироту. Београдска реалка претворена је у другу београдску гимназију. Све средње школе имаће уређење реалне гимназије. Од београдских гимназија имаће прва засебан одсек-класичну гимназију, а друга одсек-реални. Општина Алексинац, Крушевац и Смедерево добиле су дозволу, да могу о свом трошку као приватне гимназије држати прве две општине са шест, последња са четир разреда.

Анкета. Високопросвештени г. епископ будимски *Лукијан Богдановић* сазвао је прошлог месеца у Карловцима људе стручњаке, да се посаветују о томе, како ће удесити наставу и књиге из веронауке за осн. нар. школе, те се надамо од тога лепом успеху.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Добра храна за кокоши. Осведочено је, да је жир врло добра храна за кокошке. Њега треба осушити на сушници или у пећи, па прекрупити или самлети у брашно па мешати с другим храном.

Да се замрзнути прозори лако очисте. Узми у чашу млаке воде, растопи ту кашику обичне соли, замочи у ту воду крпу, којом мислиш брисати прозоре и бриши, па ће брзо нестати леда.

Јаја да се сачувају. Ко хоће дуго да одржи јаја, да се не укваре, ваља из раније да се за то збрине и да удешава рад око њих. Тако и, пр. треба да намести гнезда за ношење на хладнијем месту; да се јаја збирају сваки дан и да се чувају у сухим местима и сандуцима а на промајивом и хладном месту. Сандук тај нека буде увек мало одшкринут, а у њему нека се тако слажу јаја, да дођу доле скорашњија, а горе ранија, која ће се пре и трошити. У зимње доба држе се јаја у котарицама али опет у хладној соби но тако, где се неће смрзнути.

На тај начин, могу се одржати јаја свежа 3—4 месеца дана

Како се конзервира зелени грашак. Зелени грашак конзервира се на два начина: сушењем и кувањем.

На први начин ради се овако: зелени грашак прокува се од прилике за један минут у слабој шећерној води. Пошто се оцеди вода, која се може неколико пута узастопце употребити, разастре се грашак у танком слоју на хартију или чисту даску и остави се да се осуши, при чему се често окреће. Тако осушени грашак остави се на сухом и ваздушном месту и пре употребе на 24 часа потопи се у сланој води.

Кувањем се припрема на овај начин: грашак у зрнима кува се од прилике три минута у сланој води; зрна треба да су мекана, али никако раскувана. За тим се оставе и хладном водом прелију и када се довољно охладе, међу се у за то спрењена стаклета. Кување се најбоље врши, када се грашак мете у сито и на тај начин у кључалој води колико треба, а за тим потопи у хладну воду. Када се тако спрењени грашак мете у стаклета, онда се налије осољеном водом и стаклета се прокувају у води од прилике четврт часа. За тим се затворе и оставе на сухо место.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Нов књижевни фонд. Неколицина пријатеља скоро преминулог књижевника нашег *Др. Ђ. С. Борђевића* скупили су међу собом и међу родбином и поштоваоцима покојниковим 1500 дин., те су у место венца мртвачког предали ту своту управи српске књижевне задруге у Београду, да оснује отуда фонд под именом покојниковим. Од чистог прихода ове задужбине награђиваће ова књижевна задруга сваке пете године по један спис, који би се бавио српским народом.

„**Караџић**“ лист за српски народни живот, обичаје и предања. Издаје и уређује Тих. Р. Борђевић, проф. учитељске школе у Алексинцу. Овај је лист почео излазити у Алексинцу у свескама од 1—1½ штампаног табака, а цена му је 5 франака (динара) годишње. Прва свеска је већ разаслата.

„**Српске народне приповетке** из збирке Вука Ст. Караџића. Издање и штампане Српске књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду 1899. Цена књизи 30 новч. У истој књизи изнесено је 30 најлепших приповедака из збирке Вукове, а цена је врло малена, па се може књига узимати и за награду школ деци.

— Из задужбине Петра Кољевића издала је „Матица Српска“ књиге за народ свеску 81. и 82. Прва говори „**О Бостану**“, и то о поврћарству и вариву, за народ написао Милан Јовановић учитељ, а друга казује „**О користи и чувању шума**.“ По разним изворима за народ израдио Јован И. Симоновић. Св. 83. и 84. „**О срећи**“, I. и II. Шта је срећа и како се до ње долази? За народ написао Југ Станикић свештеник. Књиге су штампане у књижари Браће М. Поповића у Нов. Саду 1898. Цена је свакој свесци по 10 новч. Препоручујемо ово нашем народу да чита.

„**Наш Врт**“ илустровани лист за целокупно вртарство са додатком „Домаћи Пријатељ“ као листић за домазлук, издаје и уређује у Нов. Саду семенар Војин Јовановић. Лист овај излази већ годину дана и стекао је у народу нашем лепу гласа. Сад ступа у другу годину и заслужује сваку потпору, те препоручујемо нашим читаоцима, који се год баве цвећарством, вртарством, воћарством, виноградарством и другим вртарским пословима, да набаве овај лист своје користи ради. Новац нека се шаље уредништву „*Нашег Врта*“ у Нови Сад.

Изишао је из штампе „Вртарски Весник“ семенарице, цветарице и вртарице *Војина Јовановића* у Нов. Саду. Пролећно издање 1899 г. Год. IX. „Вртарски Весник“ шаље се бесплатно сваком, ко тражи и намерава набавити семе од детелина, трава, поврћа, цвећа, воћа или друге расаде за врт. У њему су изложене цене сваке те врсте за мање и веће количине.

„Приморска обличја“, нове приче С Матавуља. Јубиларна књига. Издао срп. књижевник и штампарија Браће М. Поповића у Н. Саду 1899. Цена 60 нов. или 1-20 динара.

Педагошки Зборник, тако се зове лист, који у свескама покреће од ове године г. *Јован З. Медурић* учитељ туријски и од кога ће ових дана изићи прва свеска, која доноси педагошке чланке и расправе од професора *Др. В. Бакића*, *Среш. М. Ацића*, *Љуб. М. Прошића*, *А. В.* и учитеља: *Душана Стојинића П. Терзиног* и уредника. Цена је првој свесци: 1 ф. или 2 круне, а новац се шаље уреднику у „*Turia, Bács-Bodrogh megye*“.

— Изшла је овогодишња прва свеска „**Летописа**“ „Матине Српске“, који уређује секретар матичин *Милан Савић*. Ово је 197. књига летописа. У њој су описани стари срп. рукописи са сликама од проф. Петроградског *Полихронија Сирку* (свршетак); књижевни и научни рад *Павла Јос. Шафарика*. Написао *Сима М. Томић*. — Белешке једног писца. Од *Симе Матавуља* (наставак). — Отац *Гедеон*. Од *Стев. Драгутина Илијћа*. — Самртни или погребни обичаји код *Мухамеданаца* у *Херцег-Босни*. Приошћо *Вид Вулетић-Вукасовић*. — Књижевност. — Цена је књизи 70 нов.

Нов лист. Од св. Саве почео је овде у Нов. Саду излазити недељни лист за народ и његове просветне и привредне потребе, а под уредништвом г. *Милана Јовановића* овдашњег учитеља. Лист се зове: „**Народно Коло**“ а цена му је годишње: 2 фор. 40 н. или 6 динара. На пола и четврт године саразмерна свота. Рукописи и претплата шаљу се на уредништво истог листа.

ПРАШТАЈ!

Чисто српско сеоце К. учини на странца пријатан утисак. Не величином нити другом угледношћу каввом, којом би се пре приближивало варошици но селу, већ оном блиставом чистотом, којом се баш наша српска села обилно не одликују.

Освануо Ивањ-дан и донео свечан изглед мирном сеоцету, мирисне цветне венце скромним кућерцима. — Прешло је у велико подне. Цветићи у венцима клонули и отпустили крунице, да зар и они докажу како све вене овог света, свежина и бајност и красота; али право ивањско цвеће и увело мириши, као што праведна душа људска у старости тек блаженством дише!..

Из чистог белог кућерка у једној од вићенијих улица изађоше два пуначка детета. Девочица од својих седам година, и братац за 3 године старији. Деца се у ходу обазреше још једном на бели кућерак, и кад видеше да нана још гледа за њима, развукоше им се на осмех румена устаица; и нана им одговори са осмехом у ком беше блаженства, да јој од миља и суза у оку заблсга. О, како воле децу наше добре мајке! . . . Кршна ли беше некад та млада жена,

што блаженим погледима праћаше дечицу. Сад изгледа много старија но што у истини јесте. Друга је година од како је као удовица примила сву бригу домаћу и дечју на своја женска плећа, која се чисто угубоше под непрекидним напором тешкога рада, бриге и старања. Деца савише у другу па и трећу улицу, уђоше у једну кућу, из које се на брзо без успеха вратише. Суседова мала разјасни им да је „баба Мала отисла у цркву на вецелње“, и деца се тим мораше задовољити, ма да би им много пријатније било присуство баба Марино и неколико јабука и кајсија, које би им старица као обично уз радостан осмех на смежураном лицу пружила.

— Куда ћемо сад? — запита разочарана девојчица свога брацу.

— Знаш шта? Хајдемо у шуму да тражимо јагоде. Ти волиш јагоде, Смиљо, а и ја их волим. —

Ова се мисао тако допала Смиљи, да је пљеснула ручицама, и браца јој није никад изгледао тако мудар и паметан.

Недалеко иза села лежала је лепа шумица,

у коју деца одлазише где кад у друштву с ким год из сродства, па се, знајући пута, ено сад и сами тамо упутише. Кад уђоше у шуму умор их савлада толико, да им и не падаше на ум да траже јагоде, него седоше у дебели хлад старога храста. Неколико часака ћутаху, док ће тек сеја продрмати брацу: — браца ти ћеш још заспати! —

— Не ћу! — одговори браца важним гласом, као да одбија и саму помисао на то као њега недостојно, па још озбиљније додаде: мислим како је било кад сам сад о Дови био у Н. год тетке. —

— Је ли, браца, је ли тамо већа црква него наша? упита радознала сеја.

— О, ваљда и пет пута толика!

— Браца! — узвикну сеја, па опет пљесну ручицама од чуда.

— Тамо су служили три попа и ђагон, прота и . . . владика.

— Владика! — чуди се Смиља отворених уста, као да не може к себи да дође од толиких чуда што јој браца прича.

— Па сам видио и како облаче владикау, па онда је владика и придику држ'о.

Смиља не трепће очицама, него само понавља завршне речи брацине:

— Облаче владикау, придику држ'о. . . .

— Је ли браца, а како је придиков'о владика? — зашита Смиља тако молећиво, да чисто испева последњу реч. Браца се надао том питању од радознале Смиље, и већ беше спреман да јој општро одговори: ти мораш свашта да знаш; али овај начин питања га умекна и он благо рече:

— Е, па не знам ја баш све, нисам све запамтио, ма да сам му све у уста гледао; али опет ћу ти што год казати. Говорио је да је син бојји умр'о за нас, и да зато ми треба сви да смо добри, да се не мрзимо већ да праштамо једно другом. Праштај, казао је, свакоме, и оном ко те наједи и напакости, и оном ко ти нехотице учини неправду; праштај и непријатељу који ти зло чини, јер ко прашта овде на земљи, и њему ће Бог опростити на небу! . . .

У току говора браца се толико одушевио, да је чисто видео пред собом владикау и бројно свештенство, и онај силни побожни народ који је недахнимице слушао слово седога архипастира. За трен два и заборави гледати на Смиљу, те кад је погледа, њој се увелико слеваху сузе низ образе.

— Што плачеш? — упита упрепашћено браца; је си ли ме сама терала да ти приповедам?

— Не плачем ја за то, — јеца Смиља, — већ.

— Већ? — пита браца, па јој руком утире сузе.

— Већ зато. што ја нисам опростила Маци.

— Шта? Кад? опет ће браца нестрпљиво.

— Јуче. Нана ми намазала комад хлеба са мацуном, а ја изишла на сокак па села на клупицу, кад ето ти дође и Маца, а ја нисам добро затворила врата па изађу пилићи; нана виче: терај, Смиљо, пилиће унутра. ја устанем и отерам пилиће, а кад се вратим а мој комад на два три места начет; а ја зграбим Мацу за косе па је добро издрмусам и избубам је по леђи, а њој сиротој пуна уста хлеба па се загрцнула, није могла ни да прогута, него је плакала, па је отишла кући. па сад ми је жао што мене Бог неће волети за то, што јој нисам опростила!

— Па ниси знала, — теши је браца, — а сад знаш, па од сад — праштај! Сутра јој подај за то цео комад хлеба са мацуном!

И одиста је Смиља сутра дан сјајно поправила своју погрешку тиме, што је сиротој Маци дала цео комад хлеба са мацуном што је нана њојзи наменила, услед чега је и сирота Маца радо заборавила буботке и чупање, као да их никад није ни примила.

Од то доба протекло је већ доста времена, које однесе собом многу успомену. Давно је већ и Смиља заборавила оне детиње сузе у шуми, а и друге, које је пролила истога дана услед осетљиве казне нанине, што се сами усудише по шумици лутати, после којих јој никад шумица ни на ум не падаше. Давно је све то заборавила! Само се сећа сиротица миле слике нанине која се — ево већ година, — после трудног и брижног живота предаде одмору, — одмору вечитом.

Све се живо чуди недељом у колу како је па Паји све чисто и уредно. Бела кошуља златом извезена, рухо као да је онај час ново покројено.

— Гледај, друго, како оно дете лепо држи брата; ко би рекао да то момче нема нане!

(Наставиће се).

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Приложник. Г. *Ђорђе Ф. Недељковић* из Нов. Сада приложио је и других 50 фор. а. вр. добротворној задрузи Српкиња Новосаткиња, да се за Божић набави сиротињи српској огрева. Начеоница задружна гђа Ј. Радовановићка у дослуху са овдашња два пароха г. г. Ђ. Велића и В. Миросављевића поделили су ту своту на 20 српских сиротих породица и известили о том дародавца. Нека је хвала дародавцу и од наше стране. За ово добротворство наградио га је Бог са великим zgodитком од 150.000 ф. те му је дао прилике, да чини и већа добра. Живео!

Пријатељи листа. Гђа удова *Софија Димић* из Темишвара претизатила је један примерак нашег листа за једну добру ученицу новосадеке срп. више девој. школе у спомен своје пок. сестре *Јелене Југа*. Лист се даје ученици Анки Васиљевићевој.

Забава. Овдашња срп. вел. гимназија приредила је и ове године о св. Сави своју XXVI. беседу с играчком, под управом свог неуморног професора г. *Јована Грчића*. Забава је била и ове године врло добро посећена, а особито много је било страних гостију. Беседа је у сваком погледу била сјајна и није ни мало заостала иза својих пређашњих друга. Како суделачи, тако и управа и хороваћа заслужују свако признање.

Забаве. *Земункиње* су приредиле 9. (21.) јануара о. г. сјајан концерт с играчком у корист задругиног фонда, а уз родољубиво суделовање госпођа: *Камиле ил. Стефановићке-Виловке* из Београда и *Виде Вулко Варађанина* из Н. Сада; госпођица: *Симке Стојковићеве, Јелене Пешровићеве, Десанке Димишријевићеве, Марше Марковићеве, Олге Штанковићеве, Маријане ил. Бенко, Милице Пајићеве* из Митровице и г. *Владе Михајловића*.

Нове задруге Српкиња. Наш дописник из *Новог Села*, код Панчева, јавља, да се тамо образовала добротворна задруга Српкиња; а у исто доба добили смо глас из *Книна* (у Далмацији), да се и тамо спремају Српкиње, да се удруже у племенитој цели.

Ч И Т У Љ А.

† **Герман Опачић.** Бачка епархија изгубила је свога архијереја Германа Опачића. Лицем на Богојављење око 6 сати испустио је своју мученичку душу овај архијереј српски. Још млад, у пуној снази, тек што је навршио 41. годину живота, побеле се умно и оконча свој паћенички живот у туђини, у Бечу после 4 месечне болести. У недељу, 10. (22.) јануара о. г. пренешено му је мртво тело у Нови Сад и после свечаног опела, на коме је чинодејствовао будимски епископ Лукијан Богдановић и многобројно свештенство, сахрањен је на алмашком гробљу у тамошњој капели у нарочитој гробници, коју му је новосадека српска правосл. општина спремила. Мир пепелу његову!

† **Ненад Давидовић.** *Др. Богдан Давидовић*, тајник и његова супруга *Марија*, председница добротворне задруге Српкиња у Тур. Бечеју обдарени беху пред Божић са осмим дететом. То осмо беше пок. *Ненад*, једини мушки потомак у тој породици и за то и беше обрадовао и родитеље и задругу женску, која дели са својом председницом и тајником сваку радост, па на несрећу, ово дели и жалост, јер Богу беше угодно, да после две недеље прими натраг у наручја своја оно, што је био поклонно овим добрим људма. Женска задруга положила је леп венац свежа цвећа на мртвачки одар овог заједничког цветка па моли и овим путем поштоване родитеље, да се утеше с њима заједно, јер је то Божија воља! Одбор.

† Књагиња бугарска **Марија Лујза** упокојила се 18. јануара о. г. пошто је дала живот једној принцезици. Смрт њена завела је у тугу сав бугарски и словенски народ.

Напомена. Само још овај број шаље се свима лањским прешилашницима, који се још нису одазвали прешилаши. С тога молимо, да се пожури прешилашом, ако желе добити и идуче бројеве. Који дугују и за лањску годину, шима смо обуставили листи. Уредништво.

САДРЖАЈ: Српско православно девојачко васпиталиште у Вудимпешти. Јов. Јанко Кнежевић — Проза о мјесечини. Ј. Беловић Бернадзиковска — Братска писма Брат Србин: Родољуб. — Из медених дана. Илија Велеслијин. — Помену Јелисавете Петровне Карцеве. — Радња добротворних задруга Српкиња Нови Сад. Ср. Карловиц. Загреб. — Дописи. — У Ноћи. Душан Катић Војвођанин. — Велешке. — Листак. Праштај! — Ковчежић.